

Fig. 1. Pedersborg Kirke, set fra Vest.

V. H. 1930

PEDERSBORG KIRKE

ALSTED HERRED

Kirken ligger sydlig paa den afladede Top af en enlig, meget anselig Banke, hvis Sider nu er stærkt afgravede; navnlig Øst- og Vestsiderne staar med helt stejle Skrænter. Paa Banken har der før Kirken ligget en Borg, bygget af Asser Rigs Svoger Peder Thorstensen, efter hvem Stedet har Navn. Levninger af Murværk (Murkærne af raar og kløvede Kampesten i Kalkmørtel), maaske af Borgens Ringmur, ligger endnu paa Banken nord for Kirken yderst ved Skrænten, og meget er i de forløbne Aarhundreder fjærnet ved Gravning af Grave. Banken ligger indenfor det store, endnu delvis bevarede *Voldanlæg*, som omspænder et Areal paa o. 4 ha og bestaar af en Halvkredsvold (o. 18 m bred og indtil 6 m høj), hvis frie Ender løber ned mod Pedersborg Sø. Voldanlæggets Alder er uvis, det minder om Vikingetidens Handelspladser som Hedeby og Birka, men det er ikke rimeligt, at en saadan Handelsplads kan have ligget paa dette Sted¹. Man kan ogsaa tænke paa en Tilflugtsborg fra endnu ældre Tid; men ved Prøvegravninger i Efteraaret 1932 blev ikke fundet det mindste Spor af Bebyggelse fra saa tidlig Tid, medens der fandtes Rester af Huse fra 11—1200'erne og senere Tider². Udelukket er det derfor ikke, at det hele Anlæg, Voldene indbefattet, skyldes Peder Thorstensen. — Som Udskiftningskortet (Fig. 12) viser, laa der endnu i Slutningen af 1700'erne en Bondegaard paa Terrænet indenfor Halvkredsvolden.

En Del Kampestenskvadre, der er fundet rundtom i Terrænet og i de seneste Aar tildels bortsolgt, stammer formentlig, ligesom Materialerne i Kirkens ældste Del, fra Borgen. Ved sidste Restaurering fandtes i og ved Kirkens Mure adskillige krumhugne Kampestenskvadre, der, som paavist af Arkitekt H. Lønborg-Jensen³, kan være gjort til lignende murede Søjler som Bjernede Kirkes; de har endogsaa ganske den samme Krumning som Søjlekvadrene i Bjernede, der egentlig er hugget til Søjler af 95 cm's Tværmaal, selv om Søjlen fik 125 cm's Tværmaal. Der er ogsaa i Pedersborg fundet til-dannede Granitsten med Rundstav og afrundet Led som Bjernede-Søjlerne. Et Fragment af et Tærningkapitel af Granit med tilhugget Hjørne ligger som Trappesten ved Taarnets nu tilmurede Vestedør. Forskellige andre Bygningsdele, der er fundet i Terrænet, særlig i en Hustomt nær Søen, — Fragmenter af Smaasøjler af Fraadsten, Sandsten og Granit (Tvm. 15—18 cm), skraakantede Sten til en Søjle af 84 cm's Tværmaal,

romanske Formsten af Tegl, en krum Kridtstens Overligger til et rundbuet Dobbeltvindue med to smaa Rundstave langs Buerne — viser, at der tidligere paa Pladsen har ligget en romansk Bygning af en anderledes fornem Udførelse end den nuværende. Men om de stammer fra Borgen eller fra den ældste Kirke, og om Borg og Kirke har ligget der samtidig eller er fulgt efter hinanden, er altsammen uvist. Sandsynligst er dog, at den oprindelige Kirke paa Pladsen er bygget som en Borgkirke. Den nuværende Kirke er ogsaa i sine ældste Partier simplere end Jævnmaalet af Egnens Kirkebygninger, og den er derfor vanskelig at datere; antagelig er den dog opført engang i Løbet af 1200'erne.

Borgen og Landsbyen kom i 1205 ved Mageskifte til Sorø Kloster⁴, der paa den Maade befriede sig for det generende Naboskab med den befæstede Plads. Senere laa ialfald en Del af Byen under Roskilde Dekanat, som ved et Mageskifte i 1414 afstod sin Part til Sorø⁵. Kirken nævnes første Gang direkte i et Brev af 27. Sept. 1343, hvorved Sorø Kloster af den daværende Ejer, Roskilde Dekanat, tilkøber sig Ret til at nedrive og jævne Kirken og Banken, der stadig betød en Trusel mod Munkenes Fred⁶; Dekanetet afstod i 1414 Kirken til Sorø Kloster, der samtidig fik Kaldsret. Jævningen af Banken blev ikke udført i 1343, og der er ogsaa overvejende Sandsynlighed for, at Kirken fik Lov at blive staaende. 1670—1747 og 1765—1798 var Embedet lagt under Sorø og blev betjent af Kapellaner. Kirken hører til Stifts-Landsbykirkerne. Efter Sagnet skulde Kirken oprindeligt have været bygget paa »Kirkebjerg«⁷, nord for Byen⁷.

Kirken bestaar af middelalderligt, antagelig senromansk Kor og Skib, Nordtaarn og Sydkapel fra o. 1550 samt moderne Sakristi og Vaabenhus, det sidste vestlig paa Skibets Sydside.

Kirkens *ældste Del*, Kor og Skib, er opført af Kamp og Munkesten, men *hovedsagelig* dog *Kamp*, der delvis er tilhugget som smaa, ret uregelmæssige Kvadre og i overvejende Grad i gennemløbende Skifter; Hjørnekvadrene er omhyggeligere tildannede. Munkesten, tildels Brokker, findes hist og her i de øvre Mure, og de to øverste Skifter af Skibets Sidemure er helt af dette Materiale ligesom ogsaa Vinduesindfatninger m. m. I Murkærnen er der mange Munkestensbrokker. Paa Vestsiden nærmest de to Hjørner findes et rektantet Sokkelfremspring, ellers ses ikke mere nogen Sokkel. Murværket har, ialfald indvendig, været pudsdækket, og i den glatskaarne Fugemørtel er indridsede Kvaderfuger meget tydelig bevaret. Skibet er usædvanlig bredt i Forhold til Længden. Skibets Murhøjde er o. 4,25 m, maalt ved NV.-Hjørnet. Koret er lavt. Den ældste bevarede Dør er den tilmurede Norddør, som nu delvis dækkes af det senere paabyggede Taarn. Den er muret af Munkesten, og vistnok sentmiddelalderlig, men i dens spidsbuede Spejl er indsat en — altfor bred — Granittympanon af senromansk Karakter, med et Kors under en Trekløverbue, udhugget i fladt Relief; den dækkes delvis af den omgivende Spidsbue (Fig. 4). Indvendig har Døren rundbuet Spejl og omfattes af en spidsbuet Blænding. Noget østligere paa Sydturen staar i Vestsiden af Arkaden til Sydkapellet en Rest af en ældre Døraabning, ligeledes muret af Munkesten; kun et kort Stykke af Buen er bevaret, med Fladskifte udenom det sædvanlige Rulskiftestik. Sandsynligvis er det en Rest af en oprindelig Dør fra 1200'erne.

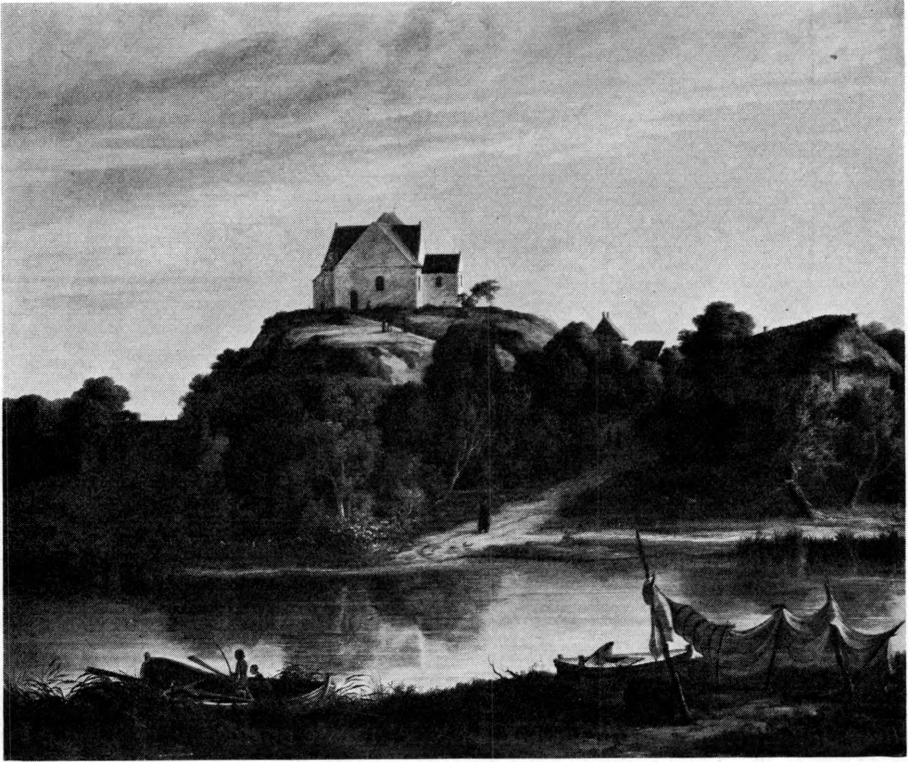

Fig. 2. Pedersborg Kirke. Maleri af H. G. Harder 1836 (nu paa Vedbygaard).

Vinduerne er, som nævnt, ogsaa af Munkesten. Korets nu blændede Østvindue (udvendig o. 150 x 110 cm) er bredt rundbuet og smiget, i Forkanten med Formsten, i Lysningen med dobbelt Spidsbue, hvis slanke Pille er afstivet af en paa den indvendige Side opmuret Støttepille, som er ført helt op til Rundbueens Top. Dette Vindue er snarest fra 1200'ernes senere Del, men ikke oprindeligt i Murværket. Et «halvrundt» Vindue i Sydmuren, over Aabningen ind til det søndre Kapel, er tidligere iagttaget⁸, men nu ikke mere synligt. Vestlig i samme Mur findes derimod et ved den sidste Restaurering tilmuret, slankt, spidsbuet Vindue, ældre end de nuværende Hvælv. Korbuen er af Munkesten, spidsbuet og falset, næppe ældre end 1400'erne; først i senere Tid er Falsen borthugget forneden indtil Vederlagshøjde.

Kirken har fra først af været bestemt til at overhvælves, idet der i Skibets Mure findes oprindelige, men aldrig benyttede Hvælvingsansatser, ligesom nu til tre Fag. De ligger betydelig højere end de nuværende Skjoldbuer og viser, at man har planlagt at bygge højere Mure. En lille firkantet Aabning i Gavlen mellem Korets og Skibets Loft (95 x 55 cm) er sikkert oprindeligt, mod Skibet med Egetræskarme, mod Koret derimod med Sider af Munkesten, men afdækket med en Egeplanke; den er ødelagt i nyeste Tid. Paa Gavlene ses Mærker efter

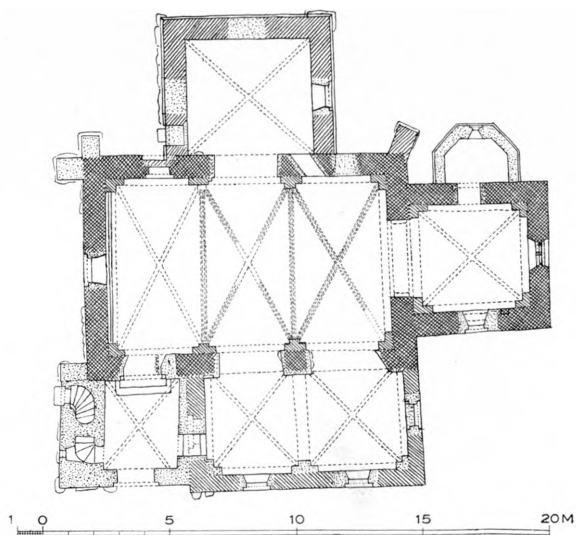
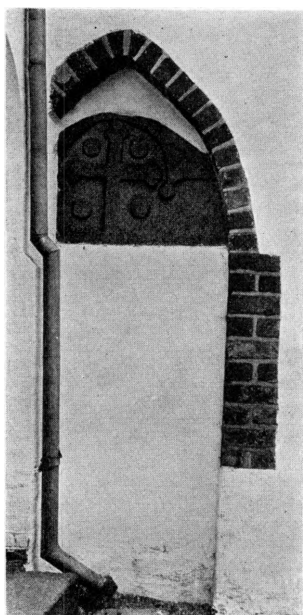

Fig. 3. Pedersborg. Plan. 1:300. Maalt af Charles Christensen 1930.

det oprindelige Tagtømmer (Hanebaand), opsat før Gavlene murede, og endvidere findes der paa Skibets to indvendige Gavlsider to Sæt smaa runde Bomhuller.

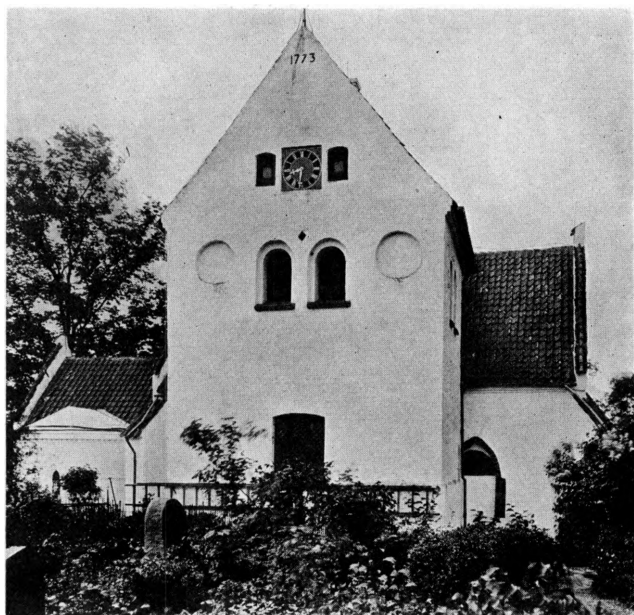
Senere Omdannelser og Udvidelser. I Stedet for de oprindelig planlagte Hvælv i Skibet indbyggedes omkring 1400 de nuværende tre Fag gotiske *Krydshvælv*. Skjoldbuerne har omløbende Kragbaand med Hulkantsprofil, og de smalle Gjordbuer løber, ligesom Ribberne i de to Østhjørner, af paa udskaarne Kridtstenshoveder. Ribberne har i Østfaget Trekløverprofil med spidst Midtblad, og det samme gælder den tilstødende Gjordbue samt den nedre Del af Ribberne i Mellemfaget; i Vestfaget er Ribber og Buer retkantede. Korhvælvet er af almindelig gotisk Karakter med Overribber, men uden Profiler, Kragbaand eller Konsolhoveder; det er muligvis noget yngre end Skibets. Samtidige med Hvælvne er de forhøjede Gavlkamme, der nu er glatte, med en enkelt Toptinde, men sikkert tidligere har haft Kamtakker. Samtidig er vistnok ogsaa Korets udvendige Gavltrekant, der helt er af Munkesten og med Blændingsdekoration: i Gesimshøjde et vandret Blændingsbaand og derover seks Højblændinger, alle med Spærstik og kun adskilte af Halvstens Stave; over de to midterste en Toprude. En lav Dobbeltblænding med lignende Afdækning findes paa Skibets øverste, østre Gavlspids og maa være fra samme Tid. Vestgavlen er glat.

Formodentlig o. 1550 tilbyggedes et lavt, uanseligt *Taarn*, der paa Grund af Terrænets Fald ved Vestgavlen lagdes paa Skibets Nordside. Over en Kampestenssyld har det en 150 cm høj Skraakantsokkel af Granit, og ogsaa i de øvre Mure er Materialet overvejende Granitkvadre, indvendig tillige

M. M. 1915

Fig. 4. Pedersborg. Nordør
med Granit Tympanon.
(S. 282).

M. M. 1915

Fig. 5. Pedersborg. Ydre, set fra Nord.

Munkesten, især, ligesom i den ældre Del af Kirken, omkring alle Aabninger. Taarnrummet, som forbindes med Kirken ved en i 1927 ommuret, spidsbuet Arkade (tidligere rundbuet), har nye Vinduer og en ny Krydshvælvning, som ved sidste Restaurering afløste et gibset Bræddeloft; imod Nord skimtes et tilmuret, meget bredt fladbuet Vindue. Til det øvre Stokværk har Adgangen oprindelig været ad en Fritrappe til en rundbuet, nu tilmuret Dør paa Vest-siden. Forneden i samme Mur er en i 1800'erne muret, fladbuet Dør i Spidsbuespejl, der tidligere tjente som Indgang til en nu fjærnet Trævindeltrappe.

Det øvre Stokværk, hvor Klokkerne hænger, har til alle Sider to rundbuede, falsede eller ufalsede Glamhuller, der paa Nordsiden (Fig. 5) er anbragt mellem to store Rundblændinger; de søndre er nu dækket af Taget, der fra Taarnet er ført ind vinkelret paa Skibets Tag. Under dem skelnes lavt i samme Stokværk et spidsbuet Stik. Glatte Gavle mod Nord og Syd, den nordre dog med to smaa fladbuede Luger. Et paa denne Gavl anbragt Aarstal i Jærnankre, 1773 minder om en Restaurering, en Skalmuring af Gavlene.

Det store *Kapel* ved Skibets Sydside er antagelig omtrent samtidigt med Taarnet. Murene har ogsaa her vistnok overvejende været af Kamp og Smaakvadere, men er for Størstedelen omsatte eller skalmurede i ny Tid. Rummet dækkes nu af to moderne Krydshvælv i middelalderlig Stil, men havde indtil 1927—30 fladt, gibset Loft og var delt ved en Tværmur (som 1859 afløste et

simpelt Bræddeskillerum), idet den vestre Del anvendtes som Vaabenhus, hvorfra en nygotisk Spidsbuedør førte ind til Skibet. Det forbindes nu med Kirken ved to spidsbuede Arkader, af hvilke den vestre blev brudt 1927—30. Et oprindeligt, uregelmæssig fladbuet, lavt og bredt Vindue i Vestmuren, muret af Munkesten, er tilmuret, og nær dets Plads er en ny Dør brudt til Vaabenhuset. De to Sydvinduer stammer fra den sidste Restaurering, et nu tilmuret Østvindue er ogsaa fra ny Tid. Den brede Gavl er glat og har glatte Kamme med en enkelt Toptinde; Materialet er tildels smaa, nyere Sten.

Paa Korets Nordside opførtes 1762 et *Sakristi* af Bindingsværk, som 1861 blev afløst af en femsidede Udbygning af smaa Sten og prydet med Savskifter. Døren ind til Koret er fra samme Tid.

Vest for det store Sydkapel opførtes i 1927—30 et *Vaabenhus* af Munkesten med bred Dør; i Gavlen er Korgavlens Blændingsmotiv gentaget. Ved denne Tilbygning sættes Skibets slanke Spidsbuevindue ud af Funktion og en ny, bred Dør blev brudt i Muren nedenunder.

Som omtalt er Kirken, der har bevaret usædvanlig lidt af sine oprindelige arkitektoniske Enkeltheder, og hvis Datering derfor volder megen Vanskelighed, blevet underkastet indgribende Restaureringer, dels i 1861 og følgende Aar, dels i 1927—30. Ved den første, der leledes af Bygningsinspektør Kornrup skete omfattende Skalmuringer, og Sakristiet ombyggedes. Den sidste leledes af Arkitekt H. Lønborg-Jensen; foruden Nybygning af Vaabenhus samt af Hvælvingerne i Taarnrum og Sydkapel m. m. opførtes nye Støttepiller ved Vesthjørnerne til Afløsning af de ældre, der var diagonalstillede ligesom den endnu bevarede paa Skibets nordøstre Hjørne.

Tagværkerne er nye, i Skibet dog sentmiddelalderligt, af Dragerstolstype, men stærkt fornyet (Sml. S. 283 f.).

Kirken staar nu hvidtet og tækket med Vingetegl, kun Sakristiet har Zinktag.

INVENTAR

Alterbordet er nyt, af Brædder. †Alterbord var (1809) muret »af hugne Kampesten forenede med Kalk« opad Korets Østvæg, hvor dets Omrids endnu ses.

Altartavlen (Fig. 6), paa en ny Predella, er en trefløjet, gotisk Tavle fra o. 1475. Midtfeltet, 143 x 181 cm, har en Figurgruppe: Kristi Nedtagelse af Korset (selve Korstræet er nu kun malet paa Baggrunden); de tredelte Fløje har Fremstillinger af Lidelseshistorien: Hudflettelsen, Tornekroningen, Pilatus vasker sine Hænder (Fig. 7), Korsbæringen, Gravlæggelsen og Opstandelsen. Felterne krones af gennembrudte Bueslag og Stavværk. Ved en Istandsættelse

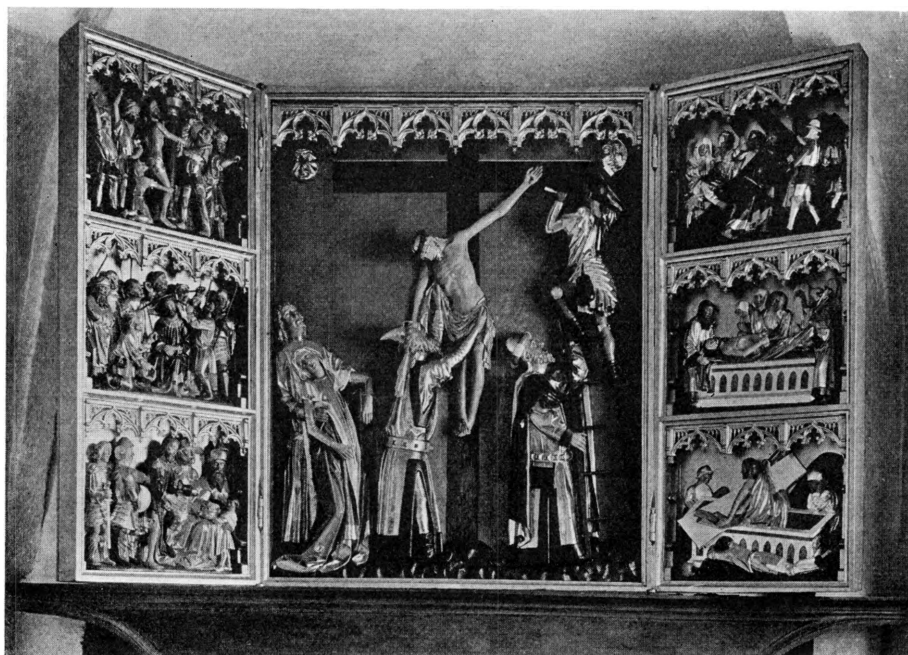

Fig. 6. Pedersborg. Altertavle. (S. 286).

M. M. 1905

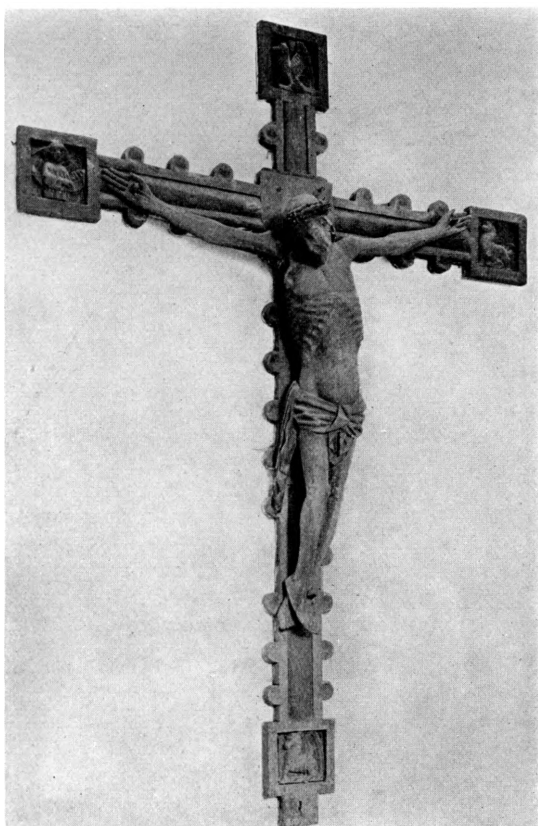

Fig. 7. Pedersborg. Felt af Altertavlen.

V. H. 1930

M. M. 1915

Fig. 8. Pedersborg. Alterstage 1673.
(S. 289).

M. M. 1915

Fig. 9. Pedersborg. Krucifiks.
(S. 289).

1905—06 blev de oprindelige Temperafarver paa Kridtgrund og den stærke Forgylndning fremdraget under Overmalinger fra 1618 og 1875 og genfremstillet, og samtidig fjernedes et Topstykke af Fyr med et (1875) opmalet Skriftsted, Rom. 4, 25, og »Renov. 1618«. Paa Fløjenes Ydersider var der (1755) »gammeldags Malning«, af Helgener, nu er der Malerier af Kalk og Tornekrone, fra Slutningen af 1700'erne. Altertavlen blev 1862 erstattet af et Oljemaleri af Constantin Hansen, men efter Menighedens Ønske bevaret i Kirken; 1875 blev den atter opstillet og Maleriet overført til Benløse Kirke (Ringsted Herred).

Altersølv. Kalk fra 1772, 23 cm høj, med sekstunget Fod, sekssidet Skaft, seksdelt Knop, ifølge Indskrift: »omgiort paa Kirkens Bekostning Anno 1772«. Paa Kummen er fra den tidligere Kalk kopieret Abbed Henrik Tornekrands' fædrene og mødrene Vaaben (det sidste ikke nøjagtigt) og »Anno DM 1529«. *Disk*, med Mestermærke for A. F. Holling 1747 (Olrik 13)⁹.

Alterkande, af kbh. Prøvesølv 1752, med sortmalet Træhank, vistnok op-

V. H. 1930

Fig. 10. Pedersborg. Prædikestol. (S. 290).

P. N. 1915

Fig. 11. Pedersborg. Font. (S. 289).

rindelig bestemt til verdslig Brug (Kaffekande); under Bunden utydelige Stempler, en indprikket Vægtangivelse: »Wo 58 lod«, og Bogstaverne: A G v E [Anton Gtinther v. Ellbrecht, død 1760, Ejer af Hovedgaarden Katstrup, Buerup Sogn, Løve Hrd.]. Paa Kanden en senere Graving: »Givet Pedersborg og Kinderstofte Pastorat« 1843 (af Sognepræsten P. C. Kierkegaard)¹⁰.

Alterstager (Fig. 8), 41 cm høje, med svære, profilerede Skafter. Midt paa begge er graveret en Kartouche, hvori »Hans Pedersøn Holst Anna Peders Daatter Faxe 1673«.

Korbuekrucifiks (Fig. 9), gotisk, fra o. 1450. Figuren, o. 150 cm høj, har lukkede Øjne, Skæg kun paa Hagespidsen, stærkt markerede Ribben, snævert Lændeklæde. Langs Korsarmene skaalformet uddybede Knopper, for Enderne firsidede Felter med Evangelisttegnene. Det øvre Felt er helt nyt. Træet er renset. Nu ophængt paa Skibets Nordvæg.

†*Korgitter*. Over de to Døre stod mod Koret: »Psalm. 68,6. Anno 1694 den 1. Oct. blev Choret og Prædike-Stoelen samt alle Stoelene her i Kirken med Malning prydet og staferet, da værende Biscop Doct. Henric Bornemand og Sognepræst Mag. Jens Schielderup. Herren er Gud i sin Boelig«; mod Kirken stod et Skriftsted, Psalm. 74,2. Paa Dørene var malet Moses og Kristus¹¹.

Font (Fig. 11) af Eg, fra o. 1650, med sekskantet Fod, firsidet Skaft, i hvis Nicher udskaarne Figurer af Evangelisterne med deres Tegn, og sekssidet Kumme, begrænset af Bølgelister og delt ved Bruskbøjler; tre af Bøjlerne er

rigere udsmykket (med Englehoveder). Træet staar nu rensat. †*Fontehimmel*¹¹, ottekantet, af lignende Arbejde, med malet Indskrift: »Den 1. Oct. Anno 1694 Gud til Ære og Kirken til Prydelse haver Sognepræsten Mag. Jens Schielderup ladet denne Fundt male«.

Fad, af Tin, Tvm. 68,5 cm, med kronet Rosestempel; paa Undersiden graveret: 1½ Lisp. 7 fra 1600'ernes Slutning (sml. Alsted). *Fad*, af Messing, Tvm. 42 cm, fra 1600'erne, med graveret Bomærkeskjold, nu næsten udslidt, og Bogstaverne R.P. *Kande*, af Tin, med indslaaet CL under Foden; fra 1700'erne.

Prædikestol (Fig. 10) i Højrenaissance fra o. 1600. De fire Storfelter har rundbuede Portalfelter med Indlægning af forskelligt farvet Træ, paa Pilastrene geometriske Mønstre, paa Bueslagene Stjerner, og i de nedre Smalfelter en reliefskaaret Versal-Indskrift: »Deus dabit verbu(m) evang.« (»Gud vil give det evangeliske Ord«). Dette enkle Snedkerarbejde er senere, i Baroktiden, blevet udstyret med snoede Hjørnesøjler, ny Gesims og Fodplade og overmalet; i Storfelterne: Evangelisterne med deres Tegn, paa Bueslagene: barokke Storbloster. Denne Staffering, der var fra 1694, blev 1911 atter fremdraget og udbedret. Opgangen er ny, men med gamle snoede Søjler.

Stolestader og *Pulpitur* er moderne. *Præstebænk*, fra Slutningen af 1700'erne. 1755 nævnes en †*Skriptestol*, med udskaarne Figurer af S. Peter og Paulus, og to †*Pulpiturer*, det ene til de ugifte Kvinder, det andet til Karle og Dreng.

Orgel, med Sølvplade og Indskrift, at det er skænket »til Kirkemusikens troe Dyrker H. Mathison Hansen i Anledning af hans Embedsjubilæum som Organist ved Roskilde Domkirke den 31. Jan. 1857 fra Venner af ham og hans Kunst«. Det er efter hans Søns Død 1909 købt af Pedersborg Kirke.

†*Sejerværk*, nævnt 1712 (Rgsk.). †*Solskive*, nævnt 1717 (Rgsk.).

Klokker. 1. 1586. Versaler under en Ornamentfrise med Amoriner og Vaser: »Laudate Deo in cimbali benesonantibus Anno 1586 Mattias Benninck me fecit Lubecæ« (»Lover Herren med velklingende Cymbler. I Aaret 1586 gjorde Mattias Benninck mig i Lybæk«). Tvm. 108 cm.

2. 1594. Versaler under en Frise af Korsbloster: »Voco vos in templum ut discitis una moriendum. Mattias Benninck me fecit anno 1594« (»Jeg kalder Eder til Helligdommen for at I tilsammen skal lære at dø. Mattias Benninck gjorde mig i Aaret 1594«). Tvm. 88 cm.

GRAVMINDER

Gravsten. 1) Jacob Olufsen, Sognepræst til Pedersborg og Kindertoft, død i Pedersborg Præstegaard [17. Marts 1610], og Hustru Marine Madsdaatter, død 12. Juli □. Stenen bekostet af [deres Svoger Hr. Christen Hansen i Undløse]¹¹. Versaler, delvis udslidte. Hjørnecirkler med Evangelisterne og deres

Tegn; foroven et Relief af den opstandende Kristus. Blaalig Kalksten, 219 x 136 cm. Laa 1755 paa Kirkegaarden; nu i Skibets Gulv.

2) Friderik Kiær, født i Kiøbenhavn 21. Sept. 1739, Kapellan pro persona til Pedersborg og Kindertofte fra 1765, gift 26. Okt. 1772 med Anna Elisabeth Mundtberg (der efterlevede med een Søn), død 13. Okt. 1775. »Denne Steen skiule hans Støv, men ikke det Minde, hans Vittighed, Redelighed og Tienstvillighed fortiene«. 1. Kong. 19, 4. Middelalderlig, trapezformet Gravsten, 158 x 86—74 cm, af graa Kalksten, med profileret Kant; vendt paa Hovedet, da den nuværende Indskrift med Versaler blev indhugget. Nu opstillet ved Taarnrummets Vestvæg.

3) To Brudstykker, det ene med Minuskier, det andet med Versaler.

† *Muret Begravelse* i Koret, hvorover (1755)¹¹ laa en stor Sten med latinsk Indskrift, ifølge hvilken Peder Hansen Faxe, Sognepræst i 49 Aar, Provst i Alsted Hrd. i 26 Aar, havde ladet denne Begravelse indrette 1686 for sig og sine Hustruer: Cathrine Bang (ti Børn) og Cathrine Bagge (ingen Børn). Han var født 1611 og døde 1689.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1700—1862, div. Aar (RA og LA). Sml. Fortid og Nutid VIII, 111 f. — Kaldsbog 1887—1923 (ved Embedet). — Præsteindberetning 1809 (NM). Indberetning af Sognepræst Brorson [1755] (Kall. 4to. 371. Kgl. Bibl.). — Museumsindberetninger af C. A. Jensen 1911, af M. Mackeprang og Poul Nørlund 1915. Revideret af P. N. og V. H. 1933. J. B. Løffler: Sjællands Stiftslandsbykirker. 1880. S. 31 ff., Tavle 7, 8, 36, Chr. Heilskov: Bidrag til Pedersborgs ældre Historie. Sorø Amts Aarbog III, 1914, S. 23—51.

¹ Sophus Midler: Vor Oldtid. 1897. S. 639. Hans Kjær: Vor Oldtids Mindesmærker.

1925. S. 175. Niels P. Larsen: Dronning Thyra og Danevirke. 1927. S. 27—30.

² Indberetning af Poul Nørlund, Opmaalinger af Charles Christensen 1932 (NM).

³ Mundtlig Meddelelse. ⁴ S. R. D. IV, 474. ⁵ S. R. D. IV, 521; Repertorium Nr. 5508.

⁶ Repertorium Nr. 1982. ⁷ Thiele: Danske Sagn I, 345. ⁸ Sjællands Stiftslandsbykirker S. 32.

⁹ Den gamle Kalk og Disk var for lille og forfalden, hvorfor de blev omgjort 1772

(Rgsk.). Den nye (nuværende) Kalk har ingen Mærker, men er sikkert af samme Mester som Disken; der nævnes dog ikke noget Navn i Regnskabet, kun at Guldsmiden var fra København. ¹⁰ Henry Petersens Notebog XXXV, 175 (NM).

¹¹ Præsteindberetning 1755.

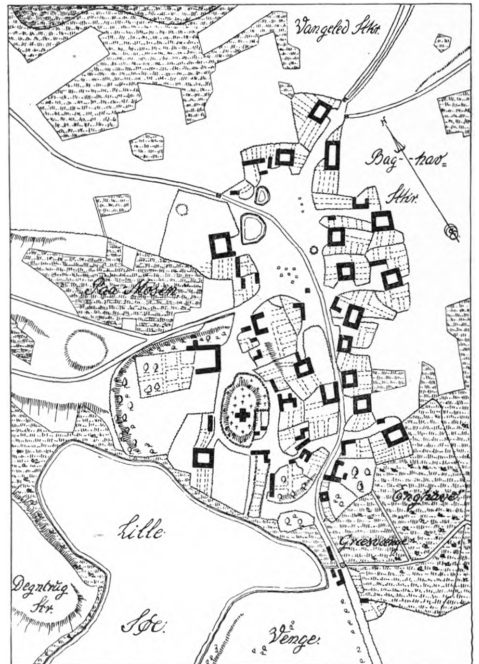

Fig. 12. Pedersborg 1788.